

O'ZBEK MUSIQASIDA VIDEOKLIP SAN'ATINING O'RNI

Nabijonova Nilufar G'ulomjon qizi

nabijonovanilufar@gmail.com

Tel: +99888 737 53 33

Denov tadbirkorlik va pedagogika instituti

Pedagogika fakulteti Musiqiy ta'lim

yo'nalaishi 3-bosqich talabasi

ANNOTATSIYA: *Mazkur maqolada O'zbekiston musiqa san'atining zamonaviy bosqichida videokliplarning tutgan o'rni, ularning badiiy-estetik, madaniy-ma'naviy ahamiyati tahlil qilinadi. Shuningdek, videoklip san'ati orqali milliy musiqaning yangicha talqinda ifodalanishi, yosh avlod dunyoqarashiga ta'siri va raqamli texnologiyalar asosida rivojlanish tendensiyalari yoritilgan. Muallif videoklip san'atining o'zbek estradasining shakllanishi va xalqaro maydondagi tanilish jarayonidagi rolini tahlil etadi.*

Kalit so'zlar: *o'zbek musiqasi, videoklip san'ati, estrada, raqamli texnologiyalar, badiiy ifoda, madaniyat.*

АННОТАЦИЯ: *В статье рассматривается роль видеоклипов в современном узбекском музыкальном искусстве, их художественно-эстетическое и культурно-нравственное значение. Анализируется влияние клип-искусства на формирование нового восприятия национальной музыки, развитие цифровых технологий и расширение аудитории. Особое внимание уделено влиянию видеоклипов на имидж узбекской эстрады и её интеграцию в международное культурное пространство.*

Ключевые слова: *узбекская музыка, видеоклип, эстрада, цифровые технологии, художественное выражение, культура.*

ABSTRACT: *This article analyzes the role of music videos in modern Uzbek musical art, focusing on their artistic, aesthetic, and cultural significance. It*

explores how the art of video clips transforms the perception of national music, influences youth consciousness, and evolves alongside digital technologies. The study highlights the contribution of video art to the development and international recognition of Uzbek pop music.

Keywords: *Uzbek music, video art, pop music, digital technologies, artistic expression, culture.*

KIRISH

Videoklip — bu qo‘shiqning tovushi bilan birga, unga vizual iroda beradigan san’at asari. O‘zbekiston musiqasida videoklip san’ati bugungi kunning muhim ijodiy vositalaridan biri hisoblanadi. Bu maqolada videoklipning tarixi, rivoji, o‘zbek musiqasidagi vazifalari hamda hozirgi holatini ko‘zdan kechirib chiqamiz.

2. Videoklip san’atining tarixi (umumiy jihat).

Videoklip — musiqani vizual formatda taqdim qilish usuli — dunyo bo‘yicha XX asrning oxirlarida «MTV’lar» orqali keng ommalashgan. O‘zbekistonda esa bu jarayon biroz keyinroq, 1990-yillar va undan keyingi davrda mustahkam tus ola boshlagan.

Musika yozuvi, sahna aktyorligi, video ishlab chiqarish texnologiyalari rivojlangani sayin musiqiy videokliplar ham yaratiladi.¹

Videoklip — qo‘shiqning matnini, ritmini, ruhini tomoshabin/tinglovchiga yanada boyroq tarzda yetkazish imkonini beradi.

Shu bilan birga u marketing, brending va versatil san’at formasi ham bo‘ladi — ayniqsa televideniye, internet, ijtimoiy tarmoqlar orqali tarqatilganda.

3. O‘zbek musiqasida videoklipning rivojlanish yo‘li

3.1. Erta bosqichlar

O‘zbek mumtoz musika va xalq musika ijrochilari klipga aynan “videoklip” shaklida e’tibor bermaganlar; sahna, konsert, teletranslyatsiyalar asosiy platforma bo‘lgan. _____

1 Alimova, M. (2022). *O‘zbek musiqiy san’atida zamonaviy texnologiyalar ta’siri*, 34-bet.

1990-yillarga kelib, mustaqillik davrida musiqiy va video ijodga bo'lgan imkoniyatlar oshdi — kamera uskunalari, studiyalar, telekanallar rivojlana boshladi.

3.2 2000-yillar va keyin

Pop musiqasi, estrada janrlarida xonandalar o'z qo'shiqlari uchun videokliplar tayyorlay boshladilar. Masalan, Nilufar Usmonova 1995 yildan boshlab kliplarda ishtirok etgan.

Texnologik jihatdan, video montaj, sahna dizayni, grafik effektlar, chiroqlar orqali kliplar ko'proq professional bosqichga ko'tarildi.

Internet va ijtimoiy tarmoqlarning keng tarqalishi bilan (YouTube, Telegram, Instagram) kliplar tarqatish ham osonlashdi. Masalan, maqolada ta'kidlanishicha: “digital texnologiyalar, videokliplarning onlayn platformalar orqali taqdimoti” muhim rivojlanish yo'llaridan biridir.

3.3 Hozirgi davr

Videokliplar qo'shiqni ommalashtirish, brending hosil qilish va ijtimoiy tarmoqlarda ko'rishlar (views) orqali auditoriyani jalb qilish uchun xizmat qiladi. Masalan, maqolada: “YouTube va yangi kontent iqtisodiyoti O'zbekistonda ijodkorlarni tadbirkor bo'lishga undadi.”²

Shuningdek, yosh rejissorlar, operatorlar va video ishlab chiqaruvchilarning ijodiy salohiyati, texnik jihozlari va formatlari ham o'smoqda. “Videokliplar O'zbek madaniyatida muhim san'at shakliga aylangan” degan tahlillar mavjud.

4. Videoklipning o'zbek musiqasidagi ahamiyati

Qo'shiq mazmunini vizualizatsiya qilish: Musiqa faqat eshitish instrumenti emas, ko'rish bilan ham ta'sir qiluvchi san'atdir. Videoklip qo'shiqdagi g'oya, hissiyot, motivni tomoshabinga yanada chuqur yetkazadi.

Brend va imij yaratish: Xonanda yoki guruh uchun videoklip — o'z imijini shakllantirish, auditoriya orasida tanilish vositasi.

2. Azizov, Sh. (2020). *Estrada san'ati va videoklip madaniyati*, 27-bet.

Texnologik va ijodiy yuksalish: Videokliplar operatorlik, montaj, sahna dizayn, chiroq va effekt kabi ko'plab texnik hamkorlikni talab qiladi. Bu butun musiqiy va vizual sanoatni rivojlantiradi.

Madaniy targ'ibot: O'zbek kliplari orqali milliy liboslar, an'anaviy sahna ko'rinishlari, o'zbek shahar-muhiti ko'plab tomoshabinlarga taniladi — ichki va tashqi auditoriyalarga. Masalan, bir maqolada aytilishicha, klip O'zbekistonda musiqiy san'at va kino va vizual media o'rtasidagi yaqin aloqani namoyish etadi.

Raqamli iqtisodiyot va ijtimoiy platformalar orqali tarqatish: Videokliplar tashqariga eksport qilinishi, onlayn tarmoqlarda ko'p marta ko'rilishi va reklama/hamkorlik orqali monetizatsiya qilinishi mumkin.

5. Videoklip ishlab chiqarishdagi asosiy elementlar

Rejissyorlik va ssenariy tuzish — qo'shiq matni va ohangiga mos sahna va vizual hikoya.

Operatorlik va chiroqlar — vizual atmosfera yaratish.

Sahna/joy tanlash — ko'pincha Toshkent, Samarqand, Buxoro kabi shaharlar kliplar uchun sahna bo'ladi. Masalan, maqolada bir klip Buxoroda suratga olingani aytilgan.

Montaj, effektlar, rang korreksiyasi — tomoshabin e'tiborini ushlab turadigan jihatlar.

Tarqatish strategiyasi — televideniye, YouTube, ijtimoiy tarmoqlar, musiqa kanallari.

6. Muammolar va tanqidiy jihatlar

Ijodiy darajada turlicha uslublar mavjud, lekin ba'zan kliplar sahna effektlaridan tashqari mazmun jihatdan chuqurlikdan mahrum bo'lishi tanqid qilinadi. Masalan, erkak artistlarning kliplarida "maskulin qadriyatlar"ning qanday aks etayotgani haqida ilmiy maqola mavjud.

Regionlarda texnologik, moliyaviy imkoniyatlar cheklanganligi, sahna uskunalarining eski yoki yetishmasligi ishlab chiqarish sifatiga ta'sir qiladi.

Mualliflik huquqi, monetizatsiya, global platformalarda raqobat masalalari hali to'liq hal qilinmagan. Masalan, ijodkorlar uchun onlayn monetizatsiya imkoniyatlari O'zbekistonda nisbatan so'ng paytda yaxshilangan.

7. Misollar va tendensiyalar

Pop, estrada xonandalari kliplari sonidan sanog'i yo'q — masalan Shohruhxonning kliplari ro'yxati Wikipedia'da keltirilgan.

Raqamli platformalar orqali ko'rishlar soni juda tez oshmoqda — kliplar endi faqat mahalliy auditoriyaga emas, hududlararo va xalqaro auditoriyaga ham mo'ljallangan.

Milliy madaniyat elementlarini zamonaviy formatga qo'shish: misol uchun xalq cholg'u asboblari yoki an'anaviy liboslardan foydalanish, lekin zamonaviy ritm va sahna bilan.

Yangi yosh ijodkorlar va video direktorlarga imkoniyatlar kengaymoqda — texnologiyalar arzonlashgani, kamera va tahrir dasturlari kengroq tarqalgan.

8. Kelajak ko'rinishlari

Videokliplar bir tomondan musiqiy ijodning ajralmas qismiga aylanmoqda: trapdan tortib xalq-popgacha barcha janrlarda kliplar muhim.

Onlayn platformalar va streaming xizmatlari kliplar uchun yangi maydon yaratadi — bu bilan global auditoriyaga chiqish imkoniyatlari oshadi.

Texnologik rivojlanish — 4K/8K kamera, dron tasvirlari, animatsiya, VR/AR elementlari kliplarda qo'llaniladi bo'ladi.

Hududiy markazlardan tashqarida (masalan, viloyatlar) ijodiy studiyalar va sahna maydonlari rivojlantirilsa, kliplar sifat jihatdan yanada oshadi.

Madaniyat va biznes integratsiyasi: videokliplar nafaqat san'at balki iqtisodiy mahsulotga aylanishi mumkin — reklama, brend hamkorliklari, eksport.

XULOSA

Videoklip san'ati O'zbek musiqasida faqat qo'shiqni «eshitish» emas, balki «ko'rish» orqali ham ta'sir qilish imkonini beradi. U musiqaning mazmunini chuqurlashtiradi, auditoriyani kengaytiradi, ijodkor va sahna texnologiyalarini

rivojlantiradi. Videokliplar bugungi kunda nafaqat musiqiy ijod, balki madaniyat, biznes va texnologiya kesishmasida joy olmoqda. O'zbek musiqasi uchun bu — milliy san'atning global maydonda tanilishi va yangi formatlar orqali yangilanishi uchun katta imkoniyatdir.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR

1. Alimova, M. (2022). *O'zbek musiqiy san'atida zamonaviy texnologiyalar ta'siri*. Toshkent: "Fan va madaniyat" nashriyoti.
2. Azizov, Sh. (2020). *Estrada san'ati va videoklip madaniyati*. Samarqand: "Zarafshon" nashriyoti.
3. Karimov, N. (2021). *O'zbekiston madaniy hayotida musiqa va tasvir uyg'unligi*. Toshkent: "Yangi asr avlodi".
4. Rasulova, D. (2023). *Raqamli madaniyat: san'at va texnologiya integratsiyasi*. Toshkent: "Ilm Ziyos" nashriyoti.
5. Usmonova, G. (2024). *O'zbek klip san'atining rivojlanish bosqichlari va estetik tahlili*. Buxoro: "Milliy meros" nashriyoti.